

Jobs klacht

Hoe groot zou een Klaagmuur kunnen zijn, kun je denken na zo'n hoofdstuk van Job, als voor alles waar een mens over klagen kan ruimte zou zijn. En zou zo'n Klaagmuur dan nog heilig heten? We klagen wat af. Altijd en overal is er wel iets. Het houdt niet op soms. Van het kabinet tot de afwas, de prullen op de trap en hoeveel dingen meer. Alle mogelijk dagelijks ongenoegen zonder einde...

Over dat klagen gaat het vandaag niet.

Als Job zijn klacht aanheft is dat wel iets anders. Het ging Job voor de wind, vertelt het verhaal. hij was rijk en aanzienlijk. Maar vraagt het verhaal, of liever satan zich af: is het als het je zo voor de wind gaat niet heel gemakkelijk om godvruchtig en gelovig te zijn.

Laten we Job eens uitdagen. Ga je gang, zegt de god, die wel naast de mens wil staan, maar het kwaad ook niet voorkomen kan. En dan wordt Job beproefd.

En ontvallen Job niet alleen zijn vee en zijn knechten, zijn hele bezit, op een kwade dag zijn kinderen – als lezer grijpt het je hart al aan want wat verschrikkelijk is dat..

Maar job blijft verdragen. Veel te lang vindt zijn eigen vrouw als zij zegt: hoe kun je?

Waarom blijf je zo gelaten en braaf? En hij haar aanspreekt: vrouwenpraat! als we het goede van God aanvaarden, zouden we dan het kwade niet aanvaarden? Moet ons dan alleen maar goed worden gedaan? Iets dat je je in klein bestek nog kunt indenken, maar bij zulk groot verlies toch wel ver gaat. En pas als hij ook nog zelf met ziekte is geslagen en onder de zweren zit, zijn vrienden 7 dagen en 7 nachten in stilte – je ziet het voor je - bij hem gezeten hebben, 'omdat ze zagen hoe vreselijk hij leed', na al die lange dagen pas opent Job zijn mond en begint een 26 verzen lange klacht die uit de diepte komt van zijn gewonde ziel.

Was ik maar niet geboren

Waarom ben ik niet gestikt al toen ik ter wereld kwam

Waarom geeft god het licht aan ongelukkigen?

Was ik zelf maar dood..

En gaandeweg worden jobs klachten die stromen als een vloed van tranen zoals hij het zelf zegt, even zo vele klachten aan het adres van god.

Een oude vraag: doet god ons het kwaad toekomen.

En je kunt ook zeggen: gelukkig, job hééft een adres! In gedachten zie ik rituelen voor me die ze in andere culturen nog vaak hebben als mensen noodlottig getroffen raken door verlies. De goden aangeroepen worden, het kwaad symbolisch bij de kop wordt gepakt als in trance boete wordt gedaan, gedanst, kippen worden geslacht, met veel tam-tam bezworen. Wat een geluk als je een adres hebt. Een manier het buiten je te houden. Als verdriet en bitterheid zich niet van binnen hoeven op te hopen dat je ziel versteent

Wat weten wij voor raad met de wanhoop - waar zelfs onze therapeuten in verlegenheid nog omheen lopen.

Job vervloekt de dag van zijn geboorte en – bij alle ellende – is dat misschien wel troostrijk dat dat zo in de bijbel staat!

Waar of niet waar om daar god voor aan te spreken. Maar Job heeft in zijn klacht wel het volste recht. En, kun je ook denken, misschien juist door dat adres is hij in staat zijn eigen lijden werkelijk binnen te gaan.

Mijn moeder zit de dag na de verhuizing naar het verzorgingshuis met haar ogen dicht. Alsof zij het licht niet wil zien spreekt zij zich uit met dichte ogen: dit is verschrikkelijk, zegt ze. Ieder wil wel oud worden, maar niemand wil het zijn. Niet dit. Niet hier. En wij kinderen die niets liever willen dan dat ze snel mogelijk de dag weer toelacht – in godsnaam doe het toch - slikken als vanzelf onze woorden en goedbedoelde adviezen nog maar even in. Eerst maar even wachten nog. Hopelijk niet te lang...

Hoeveel verlies van waardigheid kent het menselijk lijden. Mensen schamen zich vaak als ze hun werk verliezen, over hun handicap, eigen verdriet. Schaamte kun je hebben over wie je het meest nabij zijn, als ze niet kunnen. Over jezelf als je niet kan. En in het gesprek kan het de grootste toer zijn de echte klacht naar boven te krijgen, waar we liever vergoelijken, er omheen draaien, afzwakken, doekjes eromheen wikkelen en noem maar op.

Waarom blijf je zo onberispelijk, vraagt aan Job zijn eigen vrouw. En nodigt hem in feite daarmee uit. En dan komt die klacht er toch. Indrukwekkend en rauw. Als Job de dag van zijn geboorte vervloekt en zo misschien wel in wezen bij alle verlies – óók aan waardigheid! - zijn eigen waardigheid behoudt. Want hij zegt het en hij spreekt het uit. Hij neemt geen blad voor de mond als hij in die grote vloed van woorden en tranen het allemaal uitzegt en het zijne intussen ook nog met ander leed verbindt. Het verhaal van job dat ineens tussen de regels door niet alleen meer gaat om het lijden van één individu maar om dat van mensen als job gevangenen en slaven nog inbegrijpt: waarom ben ik hier ooit gekomen, waarom stierf ik niet op mijn geboortedag, laat het donker zijn, dit kan geen daglicht verdragen.

Jobs verhaal staat als een huis. Het is nog lang niet af – in de wereld, in zijn wereld niet - het boek nog maar juist begonnen. Met het uiten van de klacht zijn we er niet. Maar het is wel gezegd. En nu pas kan het gesprek beginnen over hoe verder. En of daar nog draagkracht is.

Geen gezalf met vrome woorden – de god die het allemaal wel goedmaken zal. Geen getroost dat aan het leed voorbij gaat wordt ons hier geschonken. Maar wel is er een klacht die ook nog iets anders in zich bergt, namelijk sterkte en krácht. De mens die zich niet als slachtoffer buigt, maar die in het grootste lijden nog op kan staan in eigen lijden en leed.

Ik herinner me, nu het toch Internationale Vrouwendag is vandaag - wie denkt er nog aan? 8 maart..! – in de lijn van hen die zo'n 100 jaar geleden hun stem verhieven en de wereld durfden aanklagen om ontorende arbeidsomstandigheden in om te beginnen de textielfabrieken in New York, een vrouwelijke theologe die ook een lans brak voor de klacht. Die naast de belofte van verlossing en redding in de toekomst die gelovigen als troost werd aangereikt – ellende, verlossing en dankbaarheid - pleitte voor de legitimiteit van de klacht. Uit zelfrespect, woede en trots. De woede en het zelfrespect die in het klagen schuilgaan en de mens midden in het verlies blijven eren. De mens die in de Schrift gelukkig niet alleen een doetje is. Maar in wel en wee waardigheid behouden mag.

Met de Eeuwige als een tegenover, of zo je wilt ikzelf als tegenover de Eeuwige.

In een verhaal van de Eeuwige met mij maar ook van mij met de Eeuwige.

Die je – maar dat is in het verhaal van Job pas van later – in alle breekbaarheid en ongrijpbaarheid op een dag misschien toch weer aan je zijde vindt....

juut meijer